

***Сучасна
світова
філософія***

План

1. Специфіка сучасної філософії (XIX-XXI століття).
2. Феноменологія.
3. Позитивізм, філософія життя, психоаналіз.
4. Неофрейдизм, герменевтика.
5. Екзистенціалізм.

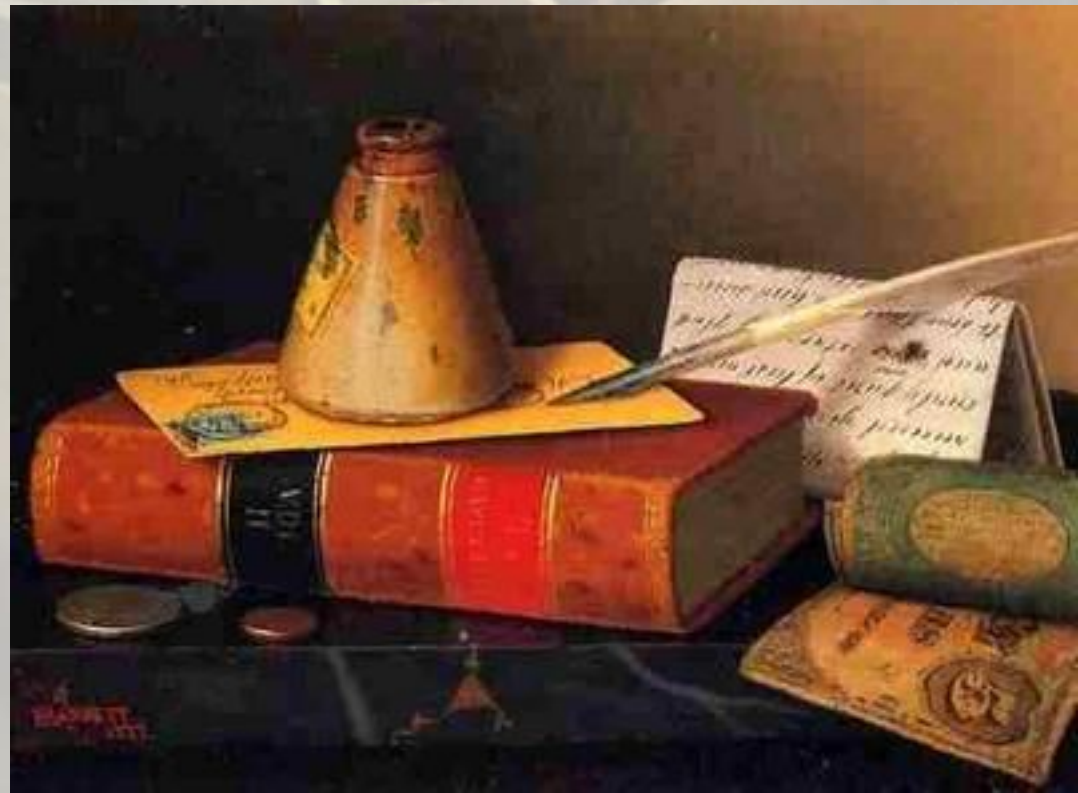
• Особливості сучасної філософії:

- Вона вийшла за межі лекційних аудиторій;
- Отримала широке розповсюдження через симпозіуми, диспути, публікації;
- Філософська термінологія стала простішою, зрозумілою кожній людині;
- Філософські дослідження спрямовуються на пояснення дійсності;
- Філософія охоплює всі сфери духовного життя суспільства.

Характер предмету пізнання:

На зміну лінійного бачення приходить досвід **нелінійного бачення світу**, тому постнекласична філософія ще називається «**філософією відмінності**», де предмет пізнання є дещо «відмінне» та не відкрите для моделювання.

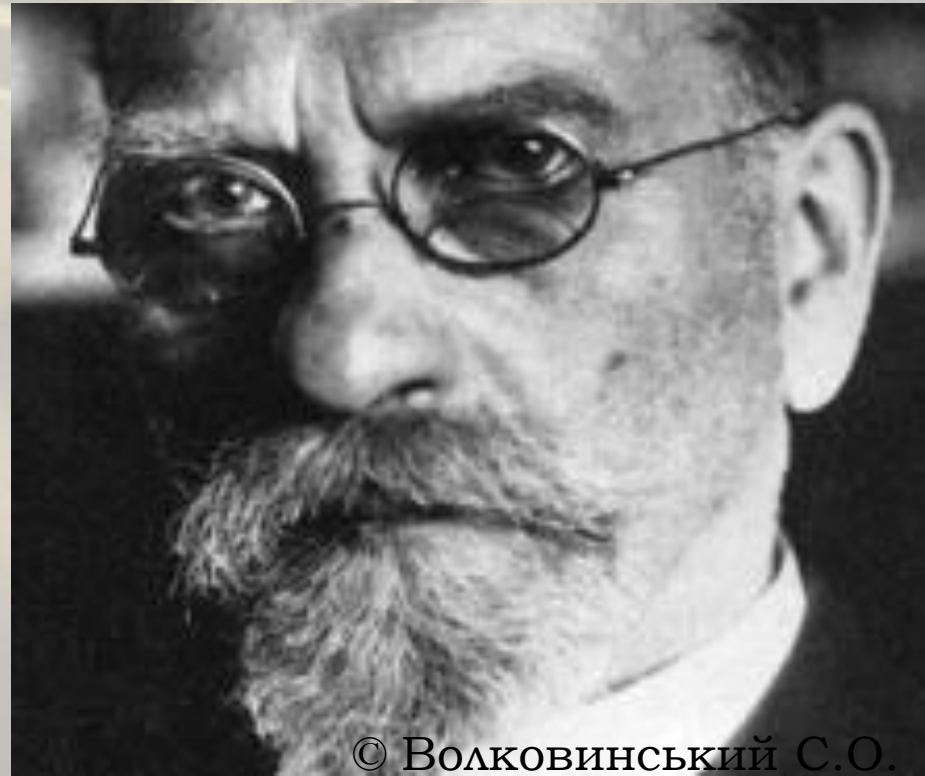
**Основні
філософські
напрямки XX
століття**

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ

— це вчення про свідомість, про феномени та їх смисли.

Фено́мен (від грец. φαίνόμενον — «те, що з'являється», «явище») — термін, що позначає явище, надане в чуттєвому спогляданні.

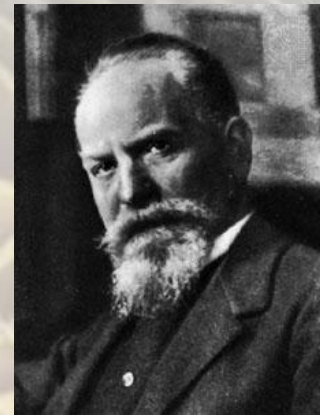
Едмунд Гусерль

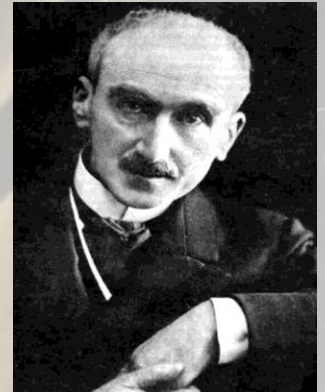
Феноменологія прагне
допомогти людям
уникнути забуття
життєвого світу. З цією
метою розробляється
особливий
феноменологічний метод.

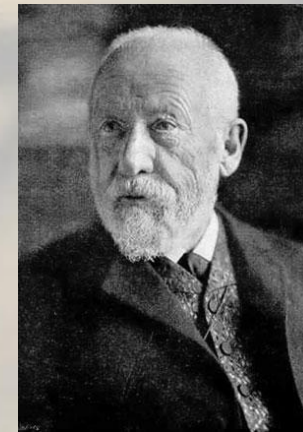
Феноменологія німецького філософа Едмунда Гуссерля (1859 – 1938), його концепція, що предмет, об'єкт пізнання не існує без суб'єкта, а виявляється і створюється лише в результаті інтуїції – містичної здатності людини до пізнання, котре не спирається ні на досвід, ні на мислення; суб'єктивістські та ірраціональні ідеї “філософії життя” німецького філософа Вільгельма Дільтея (1833 – 1911) та французького філософа Анрі Бергсона (1859 – 1941) тощо.

Едмунд Гуссерль

Анрі Бергсон

Вільгельм Дільтей

**Позитивізм,
філософія життя
та психоаналіз**

Позитивізм (віт лат. positivus — позитивний) — філософський напрям 19—20 ст., представники якого єдиним джерелом знання вважали емпіричні (засновані на чуттєвому досвіді) дані, заперечували пізнавальну цінність теоретичного мислення, філософських знань.

Если вы заблудились в лесу,
а компаса под рукой нет,
дождитесь осени —
птицы полетят на юг.

Другий позитивізм стверджував потребу науки опиратись лише на опис явищ та фактів. Найгіршим описом є закон, так як він найдалі знаходиться від опису фактів. Але в використанні теорії проявляється принцип економії мислення.
Представники: Е. Мах, Р. Авенариус

Емпириокритицизм

Ернст Мах (1838–1916)

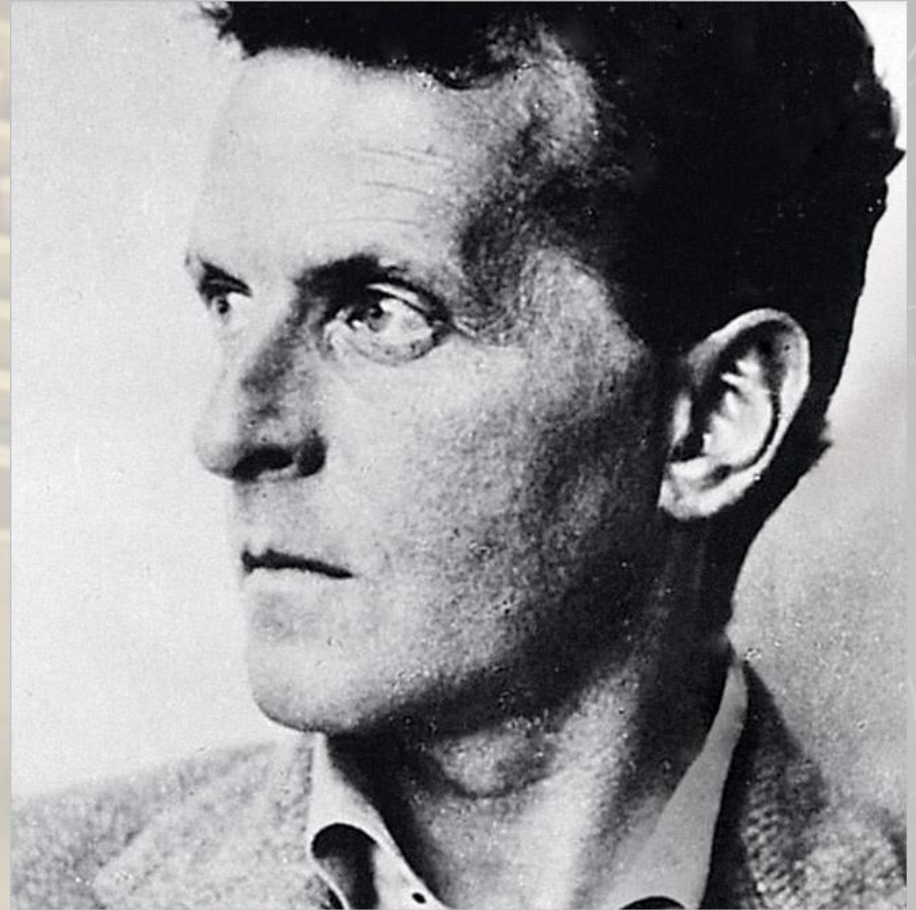

Рихард Авенариус
(1843–1896).

Неопозитивізм або логічний позитивізм

— один з головних напрямів філософії 20 ст., що поєднує основні установки позитивістської філософії з широким використанням технічного апарату математичної логіки.

Представники :
Л. Вітгенштейн

ПОСТПОЗИТИВІЗМ — сукупність концепцій в філософії та методології науки, що виникли як критична реакція на програму емпіричного обґрунтування науки, висунутої неопозитивізмом та замінивши його.

Філософія життя — течія в філософії кін. 19 - поч. 20 ст., що висуває в якості висхідного поняття «життя», «вітальність» як основу світу.

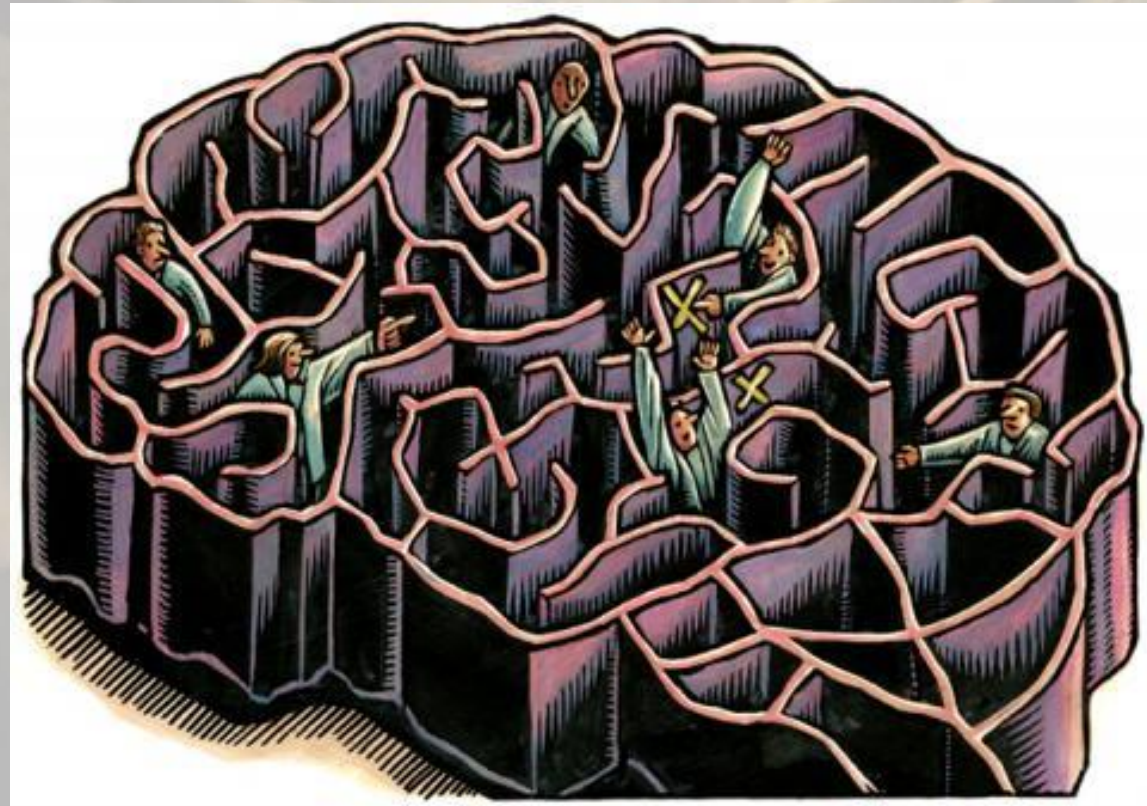
Представники — А. Шопергауер, Ф. Ніцше, В. Дільтей, А. Бергсон, О. Шпенглер

А. Шопергауер «Світ як воля й уявлення»

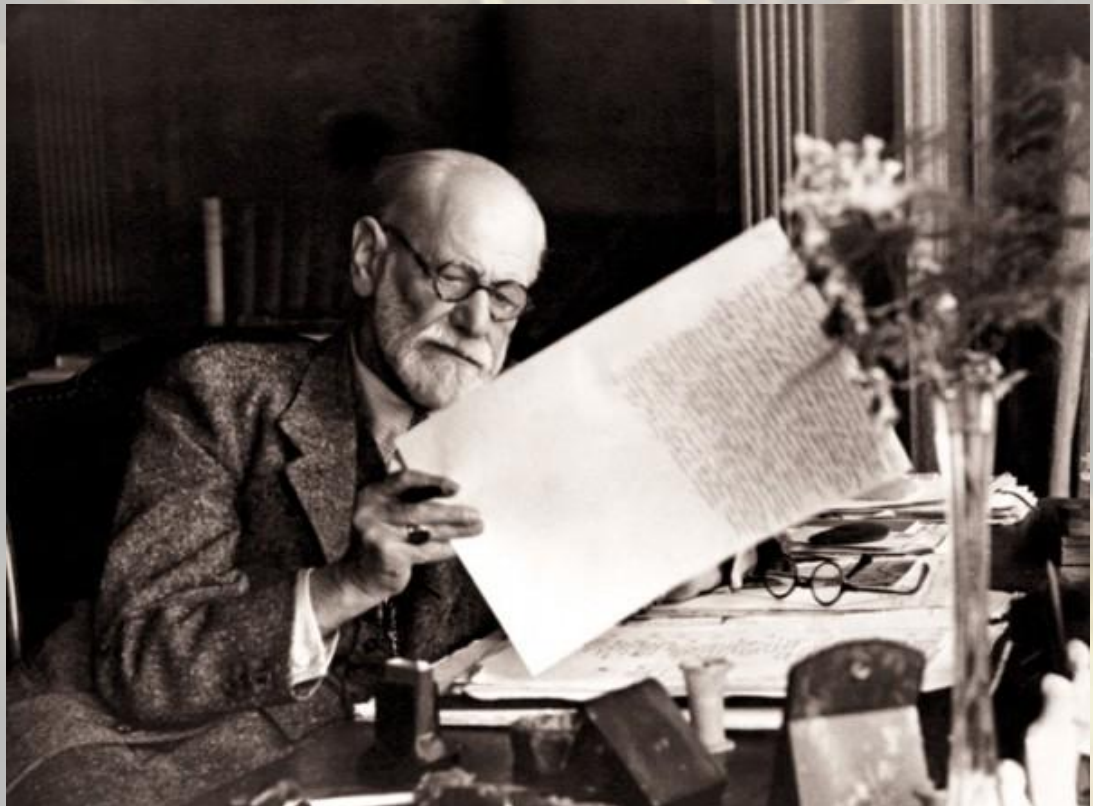

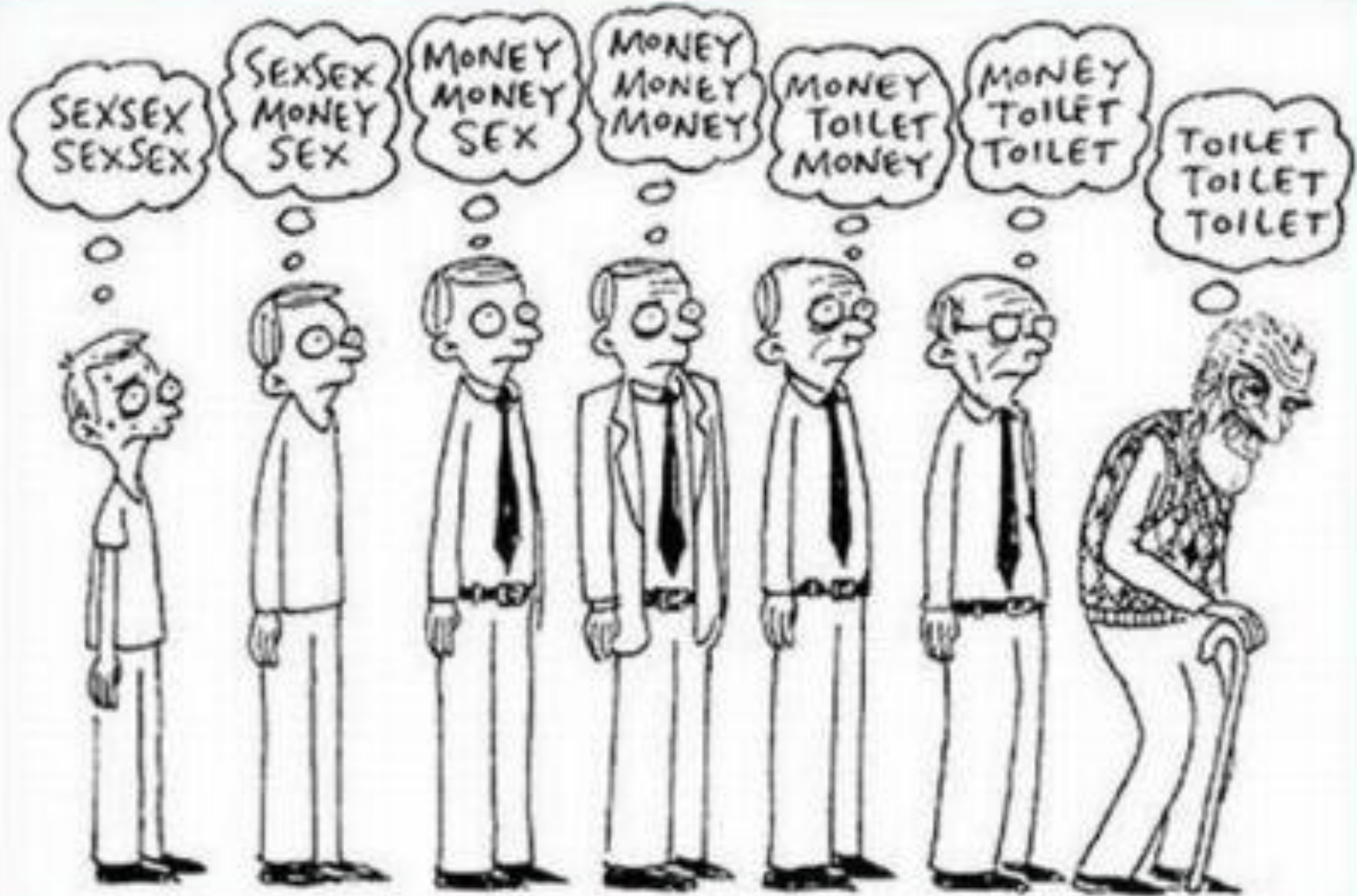
Психоаналіз (від грец. — душа та — розтин) — метод психотерапії та філософсько-психологічне вчення, що визначає підсвідомі психічні процеси та мотивації рушійною силою людської діяльності.

Був розроблений в кін. 19 — поч. 20 ст. З.Фройдом.

ПСИХОАНАЛІЗ ФРЕЙДА ДОВОДИТЬ
БЕЗПІДСТАВНІСТЬ ПРЕТЕНЗІЙ ЛЮДИНИ
ВВАЖАТИ СЕБЕ РОЗУМНОЮ ІСТОТОЮ, ЩО
КЕРУЄТЬСЯ В СВОЄМУ ЖИТТІ ВЛАСНИМ
РОЗУМОМ
ФРЕЙД ЗОСЕРЕДЖУЄ УВАГУ НА
АМОРАЛЬНОСТІ, АГРЕСИВНОСТІ ЛЮДСЬКОЇ
ПРИРОДИ

В основі всіх людських
пристрастей та вад лежать два
базових інстинкти :

1. СЕКСУАЛЬНИЙ (ПОТЯГ ДО
ЖИТТЯ, “ЛІБІДО”, ЕРОС)

2. АГРЕСИВНИЙ (ПОТЯГ ДО
СМЕРТІ, ТОНАДОС)

ВОНИ СИЛЬНІШІ ЗА РОЗУМНІ
МОТИВИ, ПОТРЕБИ ТА
ІНТЕРЕСИ ЛЮДИНИ

III superego –
«Над-Я» – совість

Формується через подолання
Едіпового комплексу (комплексу
Електри)

II ego – «ЕГО-Я» –
свідомість

Формується під
впливом
суспільства ← Принцип
реальності

I «ІД» – «ВОНО»
несвідоме

Уроджені
інстинкти ← Принцип
задоволення

Сублімація

+

Захисні механізми:
витіснення,
раціоналізації,
проекції
тощо

Неврози

-

Витіснення —
переведення
психічного змісту із
свідомості у
несвідоме та
збереження його у
несвідомому стані.

Сублімація —
відхилення енергії
сексуальних потягів
від прямої мети і
спрямування на
несексуальні
(соціальні) цілі.

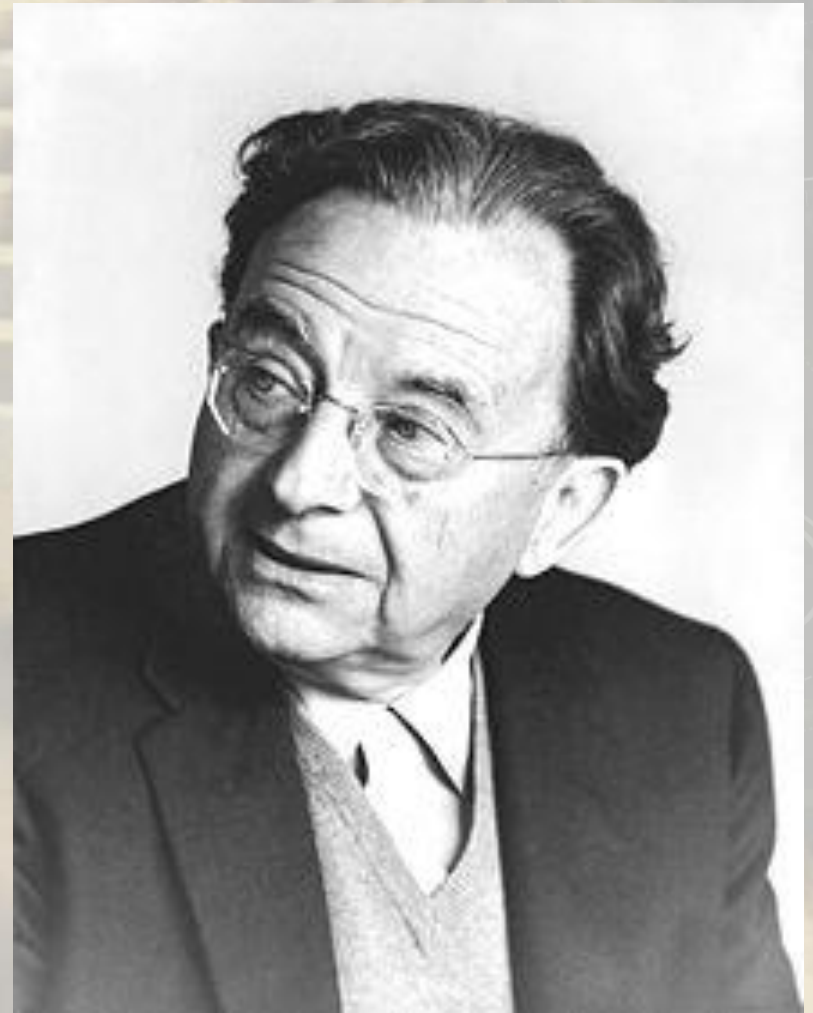
Найкращий учень та послідовник З. Фрейда,
Еріх Фром (1900 -1980) не погодився із такою
позицією і дав своє трактування проблеми.

Эріх Зелігманн Фромм

(1900-1980) —

німецький філософ і
соціальний психолог,
один із засновників
неофрейдизму.

Піддав критиці фрейдизм
за уникнення проблеми
“людина – суспільство”.

- Вказав, що критерієм рівня соціального розвитку є задоволення чи невдоволення людей життєвими ситуаціями.
- Суперечності між потребами і умовами існування людини – причина психологічних проблем.
- Інстинкти людини змінюються під впливом соціуму.
- Мотиви дій людини – це протиріччя між розумом і інстинктами.

Таким чином, класичний фрейдизм і неофрейдизм окреслили природу та основні сфери проявів несвідомого.

Окрім раніше сказаного, **Е. ФРОММ** виділив **4 типи соціальних характерів:**

- **Рецептивно-мазохистський** – людина добровільно підкоряється кому-небудь.
- **Експлуаторсько-садистський** – людина бажає панувати над ким-небудь.
- **Нагромаджувально-деструктивистський** – людина схильна до знищення (псування) всього, що їй не належить.
- **Ринково-конформистський** – людина хоче бути такою як всі, відмовляється від особистого “Я”, стає людиною натовпу.

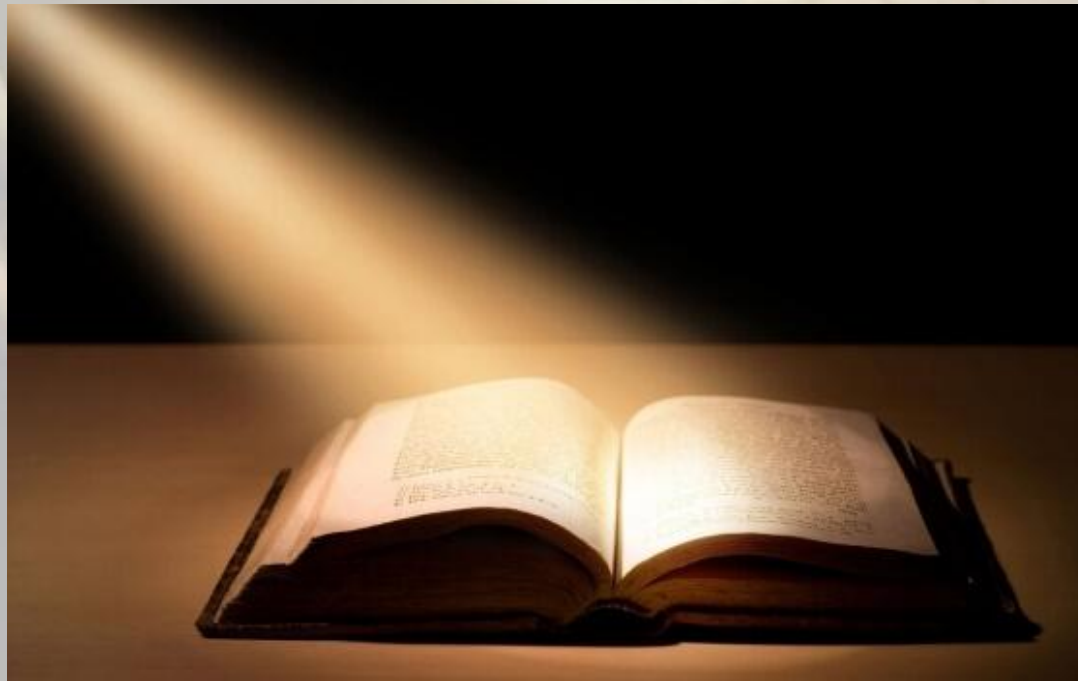
Герменевтика (від грец. hermeneuo — пояснюю) —

1) мистецтво розуміння як осягнення смислів та значення знаків;

2) філософське вчення про онтологію розуміння та епістемологію інтерпретації.

Представники : Г. Гадамер, М.Гайдеггер.

«Мова — домівка буття»

ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМ

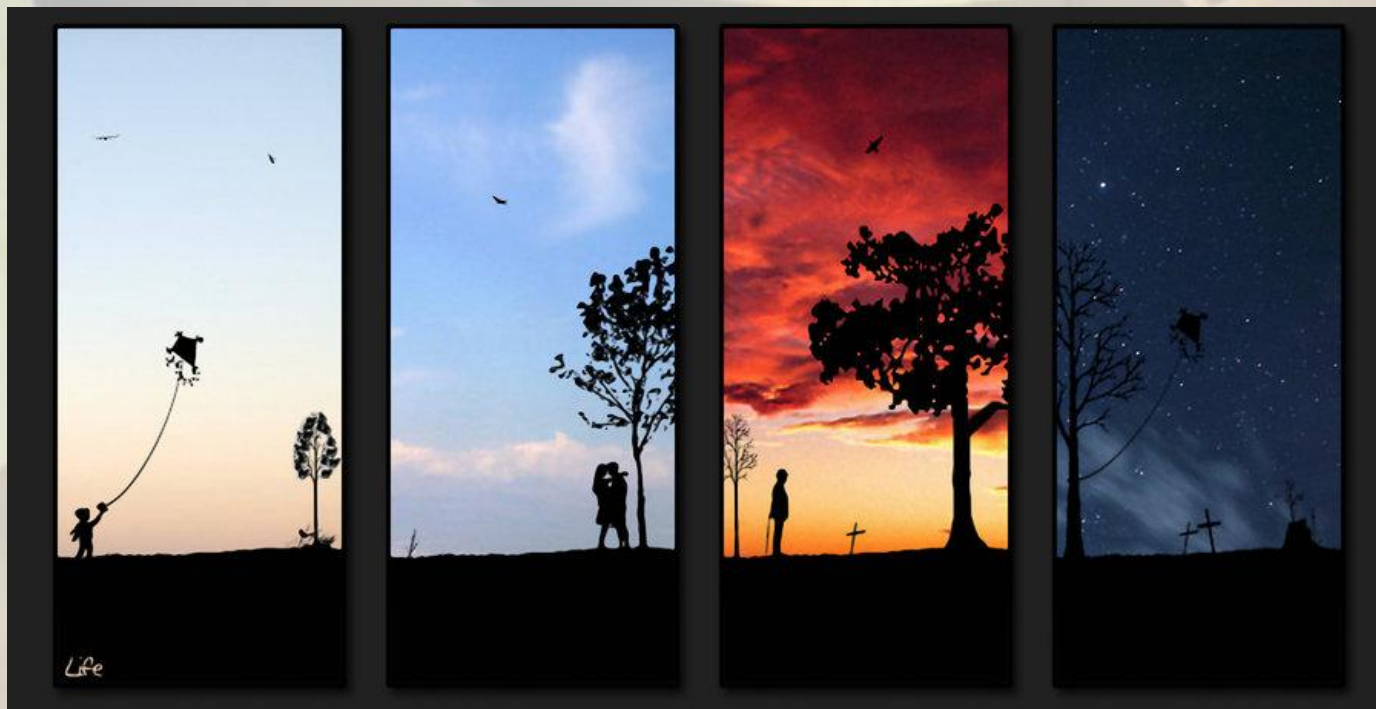

Екзистенціальна філософія – одна з найбільш модних сучасних філософських систем. Це, насамперед, пояснюється тим, що вона звертається до людини, її життя, проблем існування, її внутрішнього світу. Екзистенціальна філософія виникла, як особливий напрямок, після 1-ої світової війни у Німеччині (Мартін Хайдеггер (1889 – 1976), Карл Ясперс (1883 – 1969)) і Данії (Сьорен К'єркегор (1813 – 1855), Отримала свій подальший розвиток після 2-ої світової війни у Франції (Жан-Поль Сартр (1905 – 1980), Альбер Камю (1913 – 1960), Габріель Марсель (1889 – 1973)) і Іспанії (Хосе Ортега-і-Гассет (1883 – 1955)).

Філософія
екзистенціалізму
виникла, таким
чином, на крутому
переломі суспільної
історії. Вона є
теоретичним
усвідомленням
драматизму першої
половини ХХ століття,
трагізму людини,
котра потрапила на
межу життя і смерті,
буття і небуття в
результаті реальної
загрози її існуванню

Ідейними джерелами екзистенціалістської філософії стали: погляди датського філософа Серена К'єркегора, який, до речі, вперше використав поняття “екзистенція”. Згідно з його розумінням цього поняття, філософ повинен розглядати дійсність суб'єктивно – так як він її сприймає – виключно через своє існування, своє життя;

Основоположною ідеєю усіх цих різних філософських течій, яка їх об'єднувала, було поняття життя та його ірраціональне тлумачення.

Життя не можна пізнати ні з допомогою почуттів, ні з допомогою мислення. Воно пізнається лише інтуїтивно. Таке тлумачення життя і стало відправним моментом у розвитку екзистенційної філософії.

ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМ

Релігійний

Марсель, Ясперс, Бердяєв

Атеїстичний

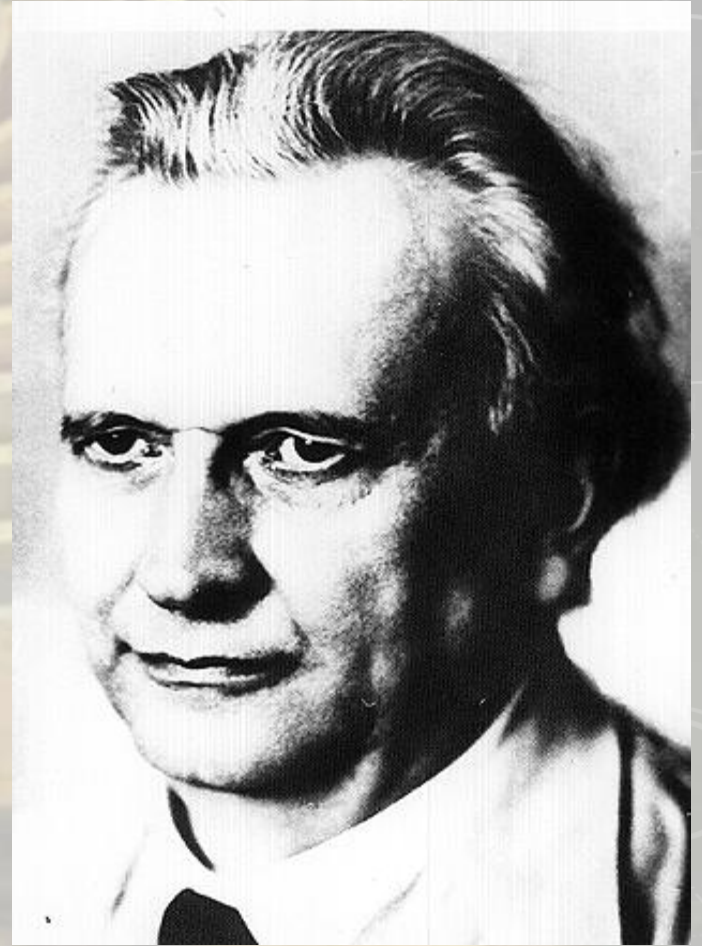
Сартр, Хайдеггер, Камю

Поділ між ними умовний. **Релігійний** ґрунтується на тому, що все від Бога. **Атеїстичний** на тому, що Бога немає, але життя без нього неможливе і абсурдне. **Екзистенціалізм** (від лат. *existentia* – існування) – дослівно: філософія існування, існування людини – ірраціональний, суб'єктивно-ідеалістичний напрямок у сучасній світовій філософії. **Ірраціональний** (від лат. *irrationalis* – нерозумний) – принцип ідеалістичних філософських вчень, які розумовому, раціональному пізнанню протиставляють інтуїцію, віру, одкровення, “екзистенційне прояснення” тощо.

Значне місце у філософії екзистенціалізму займає проблема свободи, її тлумачення. Сама “екзистенція”, існування людини ототожнюється з її свободою однак свобода визначається як особистісний вибір людини. “Формула “бути вільною” для людини означає самовизначення до її власних бажань”. Дійсна свобода відкривається для людини тоді, коли вона знаходиться у пошуку, у турботі, тривозі, що її немає. **“Людина не може бути то рабом, а то вільною. Вона повністю і завжди вільна або її (людини) немає взагалі” (Ж.-П. Сартр).**

Карл Ясперс, провідний представник релігійного екзистенціалізму пояснює, що **свобода людини – це не є її свавілля. Вона обмежена законом, гарантується законом.**

Ясперс Карл Теодор

Камю вважав абсурдним весь світ, в якому людина приречена на абсурдне існування. Який же вихід з цього? Виходу немає. Залишається суїцид, самогубство.

“Залишається лише одна по-справжньому серйозна філософська проблема самогубства,” – писав А.Камю

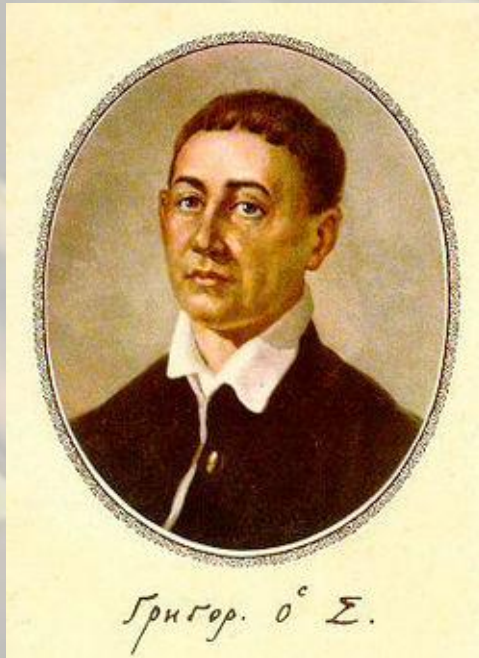

Альбер Камю

ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМ В УКРАЇНІ

В дусі екзистенціалізму творили свого часу Т. Сковорода та П. Юркевич.

Сковорода Григорій

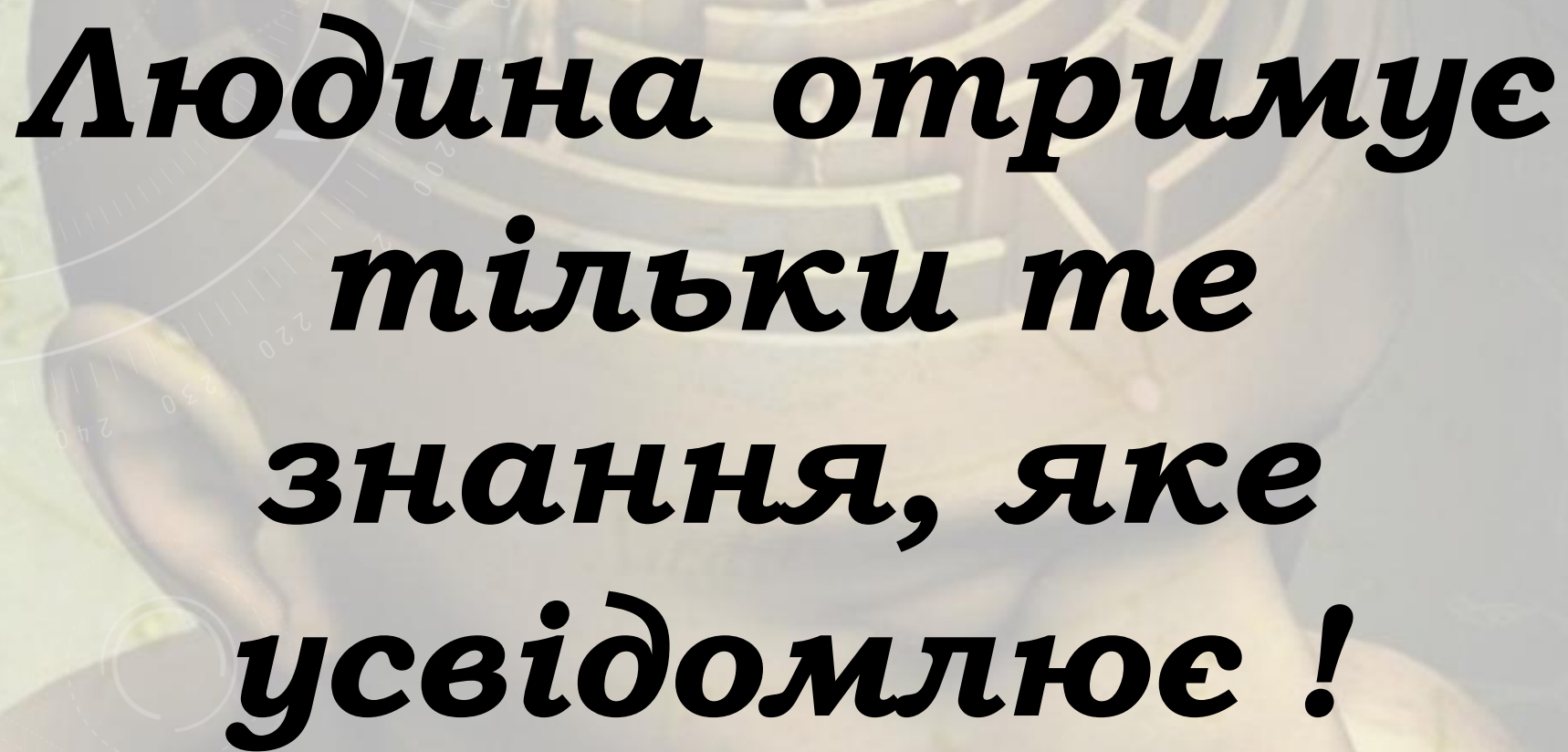
Памфил Юркевич

Говорити про екзистенціалізм в українській літературі у чистому вигляді не доводиться, оскільки у період, коли творили письменники нової генерації, екзистенціалізм як філософська течія ще не був сформований.

ВИСНОВКИ:

- **Некласична і сучасна Західна філософія розглядали досить плідні ідеї, вони змужніли, стал толерантними і повернулись до загальнолюдських цінностей.**
- **Світова філософія ХІХ-ХХ століть охопила широке коло проблем, більшість з яких залишились невирішеними і в наш час.**

**Людина отримує
тільки те
знання, яке
усвідомлює !**